»Hjowrdreng« i Stårup

Af Arne Ager

I Vestkysten den 8/4 1986 på Brammingsiden så jeg nedenstående billede af Anne Marie Andersen, Stårupgård, Gørding sogn. Da jeg havde læst teksten, gik mine tanker tilbage til begyndelsen af tyverne til min barndomstid, hvor man måtte tidligt ud at tjene.

1. okt. 1921 var der marked i Gørding, som foregik bag ved apoteket. Min far havde taget mig med; jeg skulle se, hvad det var for noget. På markedet mødte vi Kr. Andersen, Stårupgård, en bror til Anne Marie Andersen. Han spurgte min far, om han kunne fæste mig fra 1. april 1922 til at passe køer og alt andet. Lønnen blev fastsat til 50 kr. fra april til 1. november. Kr. Andersen gav mig dog 1 kr. i fæstepenge, som jeg lykkelig gav min mor, da vi kom hjem.

Vi nærmer os 1. april 1922, jeg var dengang 8½ år. Jeg husker endnu, at min mor grædende tog afsked med mig, men det var ens for os alle, vi måtte være med til at tjene til det daglige brød. Vi boede i små kår i Stenderup ved Holsted. Far var drængsmester og arbejdsmand, og mor var vaskekone. Jeg var den ældste i en børneflok på fire.

Gårdejer Anne Marie Andersen foran Stårupgård, Gørding, i begyndelsen af 1950-erne (privateje)

Den første plads på Stårupgård

Jeg kom i min første plads en søndag, ingen måtte møde en mandag. Ved middagsbordet om søndagen spurgte jeg Kr. Andersen: »Hvad skal jeg lave i eftermiddag?« - »Ja, du kan forresten samle sten herude«, og det var nøjagtig der, hvor Anne Marie er fotograferet - ude at se til ungkreaturerne.

Forholdene på gården var gode, vi fik en god kost, arbejdstiden var fra 5-tiden om morgenen og til ca. 7-tiden om aftenen. Jeg startede med at løbe ud at flytte fårene og så tage hestene med hjem. I mellemtiden var køerne blevet malket, og så skulle de ud på græs. Der var 18 køer, som alle stod i tøjr; de skulle flyttes ca. hver time. Om middagen, når de andre sov til middag, skulle jeg pumpe vand til kreaturerne. En dag skulle jeg ud at harve med 2 store heste (seje jyske), det havde jeg aldrig prøvet før. Det sværeste for sådan en purk var at få vendt ved agerenderne, og så skete det for mig, at harven væltede. Der stod jeg og tudbrølede; var bange for, at nu skulle jeg måske have en ordentlig omgang. Men dog, Kr. Andersen var en besindig mand og sagde: »Pas så godt på en anden gang«.

Denne sommer var meget regnfyldt, alle havde besvær med at få bjærget høsten. Jeg husker så tydeligt, at vi alle den 1. november om formiddagen var ude at samle de sidste kornneg op og lægge dem til tørring på et dige, og noget blev hængt op på pigtrådshegnet.

Sommeren var gået, og jeg skulle hjem at gå i skole om vinteren. Da min far hentede mig novembersdag og fik min løn udbetalt, tog Kr. Andersen 30 kr. ekstra op af pungen og gav mig: »Det er dine privat, dem har du ærlig fortjent«. Stolt som en pave sagde jeg mange tak.

Stårupgård omkring 1920 (Gørding Sognearkiv).

Det skal dog tilføjes, at jeg i løbet af sommeren adskillige gange var gået ned bag Kr. Karkovs have, hvor der var en meget stor træstub, som jeg kravlede op på, for så kunne jeg se hjem; jeg længtes. Fru Anna Karkov var flere gange kommet ned til træet med småkager for at trøste mig.

Jeg vil mindes Anne Marie og Kr. Andersen som et par gode mennesker.

På efterskole i Bramming

Nogle år senere fra 1. november 1930 til 1. april 1931 fik jeg efter anbefaling af min gamle lærer Ebbesen, Stenderup skole, friplads på Bramminge Efterskole mod, at jeg hver dag i min fritid skulle hjælpe i køkkenet. Denne vinters ophold gav mig så stor en inspiration, at det ret hurtigt blev til mere. Således kom jeg efter krigen med i oplysningsarbejde, såvel lokalt som på amtsplan, samt borgerligt ombud og fagbevægelse med ledende pladser. Alt dette kan jeg takke min gamle lærer Ebbesen for, han var altid parat med råd og vejledning, når man mødte ham privat, efter at man var trådt ud af skolen. Han var arbejderbørnenes ven og fulgte dem, så langt han kunne.

Hos Karkovs og på Klostergård

Da jeg var færdig på efterskolen, kom jeg i plads 1. april 1931 hos Kr. Karkov i Stårup. Fra 1. april og til 1. november skulle jeg have 300 kr. i løn. Der var dengang stærke nedgangstider for landbruget, og lønningerne faldt. Jeg blev hos Kr. Karkov året efter, 1931/32, og fik uændret 300 kr., men nu for et helt år.

I året 32/33 fik jeg plads i nabokommunen, hvor lønnen var endnu mindre, og jeg måtte nøjes med 225 kr. for et helt år. Hos Anna og Kr. Karkov var der virkelig gode forhold. Man var ikke overladt til at sidde på et koldt karlekammer om aftenen. Der var adgang til stuen, hvor man kunne læse avis eller snakke med hinanden. Fik man engang imellem en irettesættelse, ja, så havde man selv været ude om det. Jeg mindes tiden hos Karkov som en god tid, og glemmer aldrig det gode humør, der var hos dem begge to, selv om Anna var meget plaget af ledegigt.

1934/35 kom jeg på Klostergården hos Helene og Mathias Dreyer, hvor jeg om vinteren var i stalden og passe kreaturer og om sommeren havde alt forefaldende arbejde. Lønnen var dengang kommet op på 500 kr. for et år. Livet på Klostergården formede sig ligesom på de andre Stårup-gårde med ordnede forhold og hjemlig hygge.

1937 flyttede jeg til Varde, hvor jeg stadig er bosiddende.

Arne Ager, f. 1913 i Stenderup ved Holsted. Tjente som dreng og ung mand på flere gårde i Stårup. Senere meget involveret i oplysnings- og fagbevægelsesarbejde.
Adr.: Bakkevej 32, 6800 Varde.